

1931—32. Povečanje izdatkov bo zahteval novi uradniški zakon, ki bo uveljavljen še pred novim proračunskim letom in ki bo prinesel z izboljšanjem uradniških prejemkov nova bremena. Ker vodi sedajna vlada pri sestavljanju proračuna načelo štednje, bo treba za novi proračun najti kritja, katera naj rodijo prihranki pri vseh vrstah odvisnih kreditov.

V Beogradu se je mudil in obiskal naše najvišje politične kroge francoski trgovinski minister Flandin. Obisk francoskega ministra velja ustanoviti skupnega gospodarskega bloka evropskih držav z ozirom na dejstvo, da hočejo sovjeti uničiti dosedanje trgovstvo v Evropi in tudi v Ameriki.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Avstrija v volilnem boju. Bivši avstrijski kancler dr. Schober se trudi, da bi ustvaril za predstoječe parlamentarne volitve gospodarski blok srednjih meščanskih strank. Schoberjeva zamisel je že v krizi radi nespoznanosti med velenemci in demokrati. — Predvolilne zmešnjave v vrstah Heimwehra so dosegle že višek. Na Dunaju n. pr. obstoje tri različne skupine heimwehrovcev: ena podpira krščanske socialce, druga je za svobodno volitve in tretja je za dr. Schobrov meščanski blok. Ta razkroj je prešel že tudi v vrste podeželskih organizacij, ki so usmerjene kar najbolj različno. — Heimwehr se je že pogajal tudi z narodnimi socialisti pod vodstvom Hitlerja, a pogajanja za skupen volilveni nastop niso uspela, ker zahtevajo narodni socialisti izstop obeh heimwehrovskih ministrov iz Vaugoinove volilne vlade.

Nadaljevanje posvetovanj agrarnih držav je pričelo dne 18. oktobra v Bukarešti.

Poroka bolgarskega kralja Borisa z italijansko princeso Giovanno se boče vršila dne 25. oktobra v baziliki sv. Frančiška v Assisiju.

Novoizvoljeni parlament v Nemčiji se je sestal dne 13. oktobra pod staro vlado kanclerja Brüninga. Za predsednika državnega zbora je bil izvoljen prejšnji predsednik, socialistični poslanec Pavel Löbe. Njegovo izvolitev je podpiral tudi katoliški centrum. Novi podpredsedniki so: narodni socialist Schöhr, centrumaš Ester in nacionalist Graf.

Zmede na Poljskem. Na Poljskem so odkrili in preprečili zaroto proti Pilsudskemu. Glavni krivec je neki Jagodzinski, ki se je že »proslavil« z dvema atentatoma v letih 1905 in 1906 in prebil že mnogo let v zaporih ter v prognanstvu. Policija je zaprla člane zarote, ki so imeli namen, maršala ubiti. Istotako je bilo aretiranih več voditeljev opozicijskih strank. — Ukrajinski narodni svet je naslovil na Društvo narodov dolgo pritožbo proti načinu, kako postopa poljska vlada z ukrajinsko narodno manjšino. Ukrajina je izročena na milost ter nemilost Poljske, ki noče dati Ukrajincem leta 1923 jim obljubljenih političnih in kulturnih avtonomije. Ne samo to, ampak Poljaki so zatrlji med Ukrajinci vse one

kulturne svobodščine, katere so si bili priborili pod Avstrijo. Ukrajinske šole so uničene in Ukrajinec ni deležen niti pravic, katere mu grede po ustavi. Da bi popolnoma ukrotili Ukrajince, so Poljaki nastanili med Ukrajinci vojaštvo, katerega mora vzdrževati ukrajinski narod, ki je vsled tega nasilja že gospodarsko uničen. Položaj Ukrajine je slabši nego v najhujši vojni zasedbi.

Na seji rumunske vlade pod predsedstvom novega predsednika Mironeasca je bilo načeto vprašanje proračunskih prihrankov. Sklenjeno je bilo, da bo ukrenila vlada vse potrebno za preprečenje kopičenja javnih služb. Vsak uradnik, ki je zaposlen v dveh ali več službah, si bo moral zbrati le eno in sicer do 1. novembra t. l. Vse izredne nagrade bodo ukinjene. Vsa odposlanstva v inozemstvo bodo podvržena kontroli zunanjega ministra. Nova vlada se bo trudila, da zmanjša do skrajnosti državni proračun.

Iz nemirne Španije. Španska vlada pod generalom Berenguerjem se trudi, da bi zatrla razne stavke z aretacijo voditeljev. Kljub temu se kažejo vedno bolj jasno dve fronti: monarhistov in republikancev, ki se pripravljata na obračun. Špansko delavstvo je republikansko in manifestira za republiko s stavkami. Brezposelnost delavskih množic je središče republikanskega gibanja. Iz vrst brezposelnih se porajajo napadalci na višje uradnike in požigalci vladnih poslopij. Opasni republikanizem je resen opomin in ključ na preosnovo sedajne vlade.

Krvava revolucija v Braziliji napreduje počasi in bodo boji dolgotrajni. Pravo sliko o položaju je težko ustvariti, ker pošiljajo revolucionarji in vlada v svet nasprotujoče si vesti. Za vlado že govori dejstvo, da so sklenile Združene države, da bodo podpirale na celi črti staro zvezno vlado Brazilije in je dovoljeno ameriškim tovarnam prodajati strelivo le brazilski vladi in ne revolucionarjem.

Iz pobunjene Indije. V Londonu zbirajo ministrski predsedniki ogromnega angleškega svetovnega vladarstva in baš ob tej priliki so po nalogu indijskega podkralja (angleškega lorda Irwina) močni policijski oddelki zavzeli in zaplenili palačo indijskega nacionalnega kongresa v Bombayju. Aretiranih je bilo 150 članov kongresa, ki bodo obtoženi veleizdaje. Radi tega dogodka je proglašena splošna stavka in nacionalistično vodstvo je imenovalo nove člane kongresa.

ZA NEDELJO

Zunanji misijoni.

I.

Po odkritju Amerike.

Razširjenje krščanstva je bil glavni cilj Kolumbovih odkritij ter raziskovalnih potovanj po morjih. Že na drugem potovanju so ga spremljali misijonarji. In tako je bilo vsikdar pozneje pri pohodih na odkritja ter osvojit-

ve; nikamor niso prodirale čete brez misijonarjev. Španija, Portugalska in Francija so šle pri prekomorskih podjetjih za tem: novo odkrite pokrajine osvojiti, jih odpreti trgovini in krščanstvu. Radi tega so prevažale te države misijonarje v celih trumah čisto prosto, so podpirale novo ustanovljene škofije, samostane, šole in tudi posamezne misijonarje. Sploh so pa storili misijonarji v novo odkritih pokrajinah za razširjenje posesti katoliških pomorskih sil veliko več nego te same z orožjem. Holandske ter angleške trgovske družbe, ki so se pečale začetkom 17. stoletja z odkritji, so stremele le za dobičkom; za širjenje krščanstva niso storile prav nič, so še celo ovirale misijonsko delo, kjer je le bilo mogoče.

Nepregledna množica misijonarjev je zapustila katoliško domovino, člani starih in novih misijonskih redov, iz moških in ženskih samostanov in celo posvetna duhovščina; pričelo je naporeno misijonsko delo, polno največje požrtvovalnosti in mučeništva. Največ zaslug glede misijonskega delovanja si je pridobila Španija. Uspeh misijonov je bil znaten. Srednja Amerika je postala popolnoma krščanska, južna Amerika po pretežni večini, severna deloma, v Afriki si je osvojilo krščanstvo vzhodno ter zapadno obalo ter obe Indiji. Filipinsko otočje je postalo krščansko, Japonska in Kitajska sta se veselili mogočnih pokristjanjenih postojank. Spreobrnjeni kraji so prejeli takoj škofije, semenišča za izobrazbo domače duhovščine, moške ter ženske samostane in razne dobrodeltne zavode.

Splošno glede pokristjanjenja Amerike.

V novem svetu — Ameriki — je prebivalo kulturno prebivalstvo (Meksika, Peru, Nova Granada), po pretežni večini pa so bili novo odkriti Amerikanci pastirska plemena, ki so bila udana ljudožrstvu in radi nizkih duševnih zmognosti, podivjanosti ter nestalnih bivališč, so bila le malo dostopna krščanstvu. V prvih časih po odkritju Amerike so dvomili, če so Indijanci sploh pametna bitja. Južni del severne Amerike, s srednjo ter južno Ameriko so osvojili tekom 16. stoletja Španci. Vzhodna Brazilija je pripadla Portugalcem. Francozi so ustvarili svoje naselbine na otočju Malih Antilov in v pokrajinah ob rekah Mississippi ter Lorencu. Angleži so zasedli vzhod današnjih Združenih držav. Za pokristjanjenje Indijancev niso storili Angleži prav nič, ampak so jih le iztrebljali ter pokončevali. V pokrajinah katoliških velesil so se ohranili Indijanci le s pomočjo misijonarjev, katere so podpirali evropski kralji. Osvojitelji so si razdelili Ameriko med seboj in obenem so postali domačini njihovi sužnji, ki so morali sprejeti krščanstvo. Ker so se Indijanci uprli neusmiljenemu postopanju, so jih polagoma pokončali na Antilih. Na mesto iztrebljenih Indijancev so pripeljali na predameriške otoke sužnje črnce iz Afrike.

Grozovitost Evropejcev, pohlep po dobičku (večinoma so bili izseljenci le zlata željni pustolovci) ter njih slabe navade so bile le ovira za pokristjanjenje Indijancev. Radi tega so zahtevali misijonarji, njim na čelu plemeni dominikanec Jernej Las Casas, po zneje škof v Chiapi v Meksiki (umrl 1566) duševno osvovitev novo odkritega sveta, predvsem pa s travo poraščene ravnine kot indijanske naselbine, katerih ne sme prestopiti nobeden Evropejec — takozvane redukcije. Sedemkrat se je podal Casas radi ljubljenih Indijancev na Špansko, dokler ni dosegel leta 1542 z zakonom potrjene ukinitve suženjstva. Počasi so privolile evropske države tudi v redukcije, katere so izpeljali jezuiti z vso odločnostjo in ki so bile pozneje, ko so zacvetele v krščanstvu, vzrok, da so pregnali jezuite iz redukcij.

Pokristjanjenje južne Amerike je napredovalo stalno, a le počasi med ne popisno težavnim delom, napori in požrtvovalnostjo misijonarjev.

V srednji Ameriki

so nastopali skraja frančiškani in dominikanci. Ta dva reda sta spreobrnila tudi otočje Velikih Antilov. L. 1511 je bila ustanovljena škofija St. Domingo (Sv. Dominik), sedaj glavno mesto na otoku Haiti. Po otočju Malih Antilov so misijonarili jezuiti ter kapucini. Po srednji Ameriki, na trdni zemlji, so razširjali krščansko vero dominikanci in minoriti, pozneje tudi avguštinci. Ustanovljenih je bilo veliko ženskih samostanov, celo novi redi, mnogo dobroteljskih zavodov ter šol, celo eno vseučilišče (Meksiko). Leta 1530 je postala Meksika škofija in leta 1546 nadškofija. Konec 18. stoletja je bil celo polotok Kalifornija pokristjanjen.

*

Po koroških plebiscitnih slavnostih.

(Dopis s Koroškega.)

Koroške plebiscitne slavnosti so minule.

Priznati je treba: Nemci so se potrudili, da čim slovesnejše proslave desetletnico plebiscita. Ozrmo se zdaj nazaj in oglejmo si nekatere momente proslave desetletnice plebiscita.

Ponovno so Nemci te dni na Koroškem ugotovili, da so dosegli plebiscit samo s tem, da so začeli boj z orožjem za Koroško. Če bi bili torej Jugoslovani Koroško nemudoma po polomu leta 1918 zasedli, podobno kakor Maribor, bi do glasovanja sploh ne bilo prišlo, in Slovenska Koroška bi bila — naša! Tako je rekel 10. oktobra pri počastitvi spomina v bojih za Koroško padlih bojevnikov na pokopališču v Trnivas (Annabichl) polkovnik Premitzer: »Nikdar bi ne bili zgolj papirnati protesti pripravili do spoznanja tedanjih mogotcev, ki so odločevali usodo Evrope. Samo s tem, da je malo, pa hrabro koroško ljudstvo pokazalo resno voljo in jo zapečatilo s svojo krvjo, da si hoče svojo usodo samo odločevati, samo s

tem je bila pripravljena pot do uspešnega ljudskega glasovanja.«

In v svojem 39. celovškem sobotnem pismu je zapisal prof. A. L. v »Kärntner Tagblattu« z dne 12. oktobra: »Z neskončno težavo je dosegla naša dežela pravico glasovanja. Zahvaliti se imamo za to onim, ki so začeli boj. — Maribor in Ptuj bi mogoče mogla tudi še nam (Nemcem) pripadati, če bi bili Štajerci tudi tako storili kakor so Korošci.«

V resnici, prav zelo je verjetno, da bi bili v Parizu tudi za Spodnje Štajersko, vsaj za Dravsko dolino, določili glasovanje, če bi se bili ondi na enak način razvili boji, kakor so se na Koroškem. In boji bi se bili gotovo začeli, če bi ne bil general Majster na en mah Maribora zasedel. Neprecenljive vrednosti je, če se v velikih, odločilnih trenutkih pojavi hraber, energičen mož, ki brez odloga stori, kar je treba storiti, in reši položaj.

Drug pomenljiv moment pri koroških slavnostih je bil ta, da so Nemci zdaj odkrito izpovedali, kako je razumeči njihova gesla, ki so jih ob plebiscitu tolikrat ponavljali, namreč gesla: »Kärnten den Kärntnern« in »Kärnten frei und ungeteilt« (Koroško Korošcem, Koroška svobodna in nedeljena). V soboto dne 11. oktobra zvečer je imel na Novem trgu v Celovcu plebiscitni govornik dr. Hans Steinacher slavnostni govor, v katerem je ponovno povdarjal: nemško svobodo Koroške (Einheit und Deutsche Freiheit Kärntens). Ta »nemška svoboda Koroške« ne pomeni nič drugega, kakor popolno nemško oblast v deželi obenem z možnostjo in pravico, da morejo Slovence po mili volji zatirati. Pred desetimi leti so govorili samo o svobodi Koroške, danes odkrito povejo, da so mislili svobodo samo za sebe. Ta »nemška svoboda Koroške« za Slovence torej ne pomeni nič drugega nego nemški bič in tujski jarem. In »Koroško Korošcem« je Nemcem pomenilo samo: »Koroško Nemcem«. Dr. Steinacher je odkrito govoril »von unserem geliebten deutschen Kärntnerland« (o »naši ljubi nemški koroški deželi«).

Zanimivo pri teh slavnostih je bilo tudi to, da so Nemci primerjali prihod jugoslovanskih čet na Koroško l. 1918 in 1919 z vpadi divjih Turkov v naše dežele. Tako je pisal »Kärntner Tagblatt« z dne 10. oktobra 1930: »Podobno kakor Slovani 1918 in 1919 so udri v srednjem veku enkrat Turki v našo deželo.« Po nemških mislih smo torej imeli Slovenci ravno toliko pravice do Koroške kot nekoč divji Turki! Le kdo je neki dal Nemcem vso in izključno pravico do Koroške? Kdo jim je dal po polomu leta 1918, ko je bila Koroška brez gospodarja, vso in izključno pravico nad slovenskim ozemljem na Koroškem? Da si in so si Nemci to pravico v resnici lastili, priča tudi pesmica v slavnostni številki »Kärnt. Tagblatt«, kjer stoji: »Hockt auch am Tore der slawische Ruf, — niémals solang deine Lieder erklingen, — wird sich ein Feind deutsche Scholle erringen (cela Koroška je torej: nemška gruda) — Kärnten, du bleibst, wie der

Samo 43 Din

pristna švicarska ankor remontoar nikel ura!

Samo 45 Din

fina in dobro idoča budilka!

Samo 130 Din

krasna kuhinjska stenska ura 1004/9 Razpošilja

Trgovski dom Stermecki
Celje št. 24.

Kar ne ugaja, se zamenja ali pa povrne denar
Pišite takoj po novi, veliki, ilustrirani cenik z več tisoči slikami, katerega dobite zastonj!

Herrgott dich schuf!« — Pesnik torej hoče reči, da je Bog sam postavil koroške meje. Bog je ustvaril ravnine, vode in gore, ni pa postavljaj političnih meja.

*

NOVICE

Duhovniške spremembe. Kaplan Josip Rutar, doslej v Ptuj, pride za drugega kaplana v Hoče; Ignacij Grobljar za mestnega vikarja v Ptuj; M. Čepin iz Hoč za kaplana k Št. Vidu na Planini.

Požar v usnjarni na Pobrežju pri Mariboru. Dne 15. oktobra je izbruhnil na Pobrežju pri Mariboru požar v Kohnsteinovi tovarni za usnje. Gasilcem se je posrečilo omejitev ognja. Rešili so skladišče, tovarniško poslopje pa je pogorelo. Zgorel je del strojev, barve in znaša škoda nad 1 milijon dinarjev.

Vlomilska tolpa razkrinkana in pod ključem. Mariborski policiji se je posrečilo, da je razkrinkala družbo uzmovičev, ki so ogrožali že dalje časa Maribor. Trije tički so že pod ključem, četrtega še iščejo. Z mladimi vlomilci je odromalo vse, kar jim je prišlo pod roko. Dne 6. novembra 1924 je bilo smrtno ponesrečenemu trgovcu Vrhuncu v Mariboru pri belem dnevu ukradenih z aktovko vred 10.000 Din. Tatvina je ostala nepojasnjena in šele sedaj je pripovedoval eden od aretiranih, da je neki Fang od zgoraj omenjene družbe vlomilec pri Vrhuncu. Izpovedi teh tičkov bodo spravile marsikaj na dan.

Kaznjence pobegnili iz bolnice. Jožef Pajman je bil obsojen radi tatvine na 18 mesecev ječe in razven tega še na triletni naknadni pridržek v zaporu. Da bi utekel na svobodo, je požrl 25 cm dolgo in 7 mm debelo žico. Prepeljali so ga iz mariborskih zaporov v bolnico, kjer so mu odstranili žico, a je dne 14. oktobra zjutraj pobegnil iz bolnice na svobodo. Samomorilni poskus je izvršil z nakano, da bi utekel iz zaporov, kamor ga je zopet pripeljala roka pravice.

Obsodba ubijalca dijaka. Poljski čuvaj iz Krčevine pri Mariboru, ki je u-